

Engreixament de vedells

EL nom de vedell hauria de reservar-se pels bovins joves que no han arribat a la pubertat, o sigui que no senten escalfors o caldors.

Actualment, amb el nom de vedell s'engloben tots els animals des de mamellons fins a l'any i mig o dos, per tal que siguin aquests últims destinats a l'escorxador.

Els vedells que poden menar-se a l'escorxador són els *vedells de llet* i els *vedells recriats*.

En aquest article ens ocuparem solament dels últims, o sigui dels vedells que durant una curta o llarga temporada han estat sotmesos a un règim alimentici de farratges, fencs, granes o farines, o residus industrials.

L'engreixament de vedells comporta els següents extrems, que convindrà tenir presents:

1.^r *Raça i conformació*; 2.ⁿ *Estable i higiene*; 3.^r *Alimentació*; 4.^t *Resultats econòmics*.

I. *La raça i la conformació*. A Catalunya es poden trobar vedells de raça marinera, catalana, aranesa, suïssa i holandesa. Els vedells de races pures són escassos; abunden molt els vedells mestissos o de barreja de races.

Per l'engreixament, en igualtat de conformació, no hi ha pas gaire diferència en els resultats entre vedells de races pures estrangeres. Un vedell de raça holandesa o suïssa, que tots dos siguin igualment ben fets, les diferències de pes al capdavant de l'engreixament són de poca importància.

En canvi els vedells mestissos de primera generació, o siguin els fills de dues races, com, per exemple, raça catalana i holandesa, raça aranesa amb suïssa, són els més bons per a l'engreixament.

Això és així, perquè el mestís de primera generació és objecte d'una lluita entre els elements racials de què prové, la qual lluita determina un desenrotllament més ràpid que en aquells individus que, per ésser de raça pura, l'estímul d'imposició racial està absent.

Els mestissos de segona i tercera generació i de més endavant encara, solen ésser els pitjors per a l'engreixament i en general per tota mena d'explotacions.

Quedem, doncs, que en quant a raça, el millor vedell serà el mestís de primera generació.

Entre vedells raciològicament de les mateixes condicions, n'hi han uns millors que altres.

Les senyals d'un bon vedell per a l'engreixament són ben senzilles d'aprendre, perquè, en primer lloc, són nombroses i després ben fàcils de conèixer.

Un vedell ha de tenir la boca gran, el cap petit, la creu o bolet molluda, l'espina aplanada, bon pit, anques amples, genolls i garros ben desenrotllats. Pell fina i flexible.

No compreu mai un vedell massa magre, que tot ell sigui estret, sobretot de darrera, o que tingui els genolls i garros poc amples.

Penseu que els vedells que han viscut a l'aire lliure tenen un pèl rústec i que la seva pell sol ésser més gruixuda que els que han estat mantinguts a l'estable.

II. *Estable i higiene.* Un sol vedell en un estable s'enyora. Val més, al menys, engreixar-ne dos.

L'estable no fa res que sigui gran o petit; lo interessant és que estigui a una temperatura de 13 a 15 graus.

Si l'estable no es desfema cada dia, s'haurà de procurar que el jaç sigui sec, que l'animal no hagi de jaure damunt del suc.

Al menys una vegada cada dia, millor dues, amb una escombra es netejarà la menjadora.

La ventilació ha d'ésser proporcional a la grandària de l'estable. A un estable petit correspon més ventilació. S'han d'evitar els corrents d'aire.

Els raigs del sol no entraran a l'estable; la llum natural és un excitant contrari a l'engreixament.

L'estable estarà a mitja llum, i a l'estiu, al pic del dia, a les fosques.

Tota causa que pugui molestar als vedells o que els tregui del repòs serà evitada. Les mosques, que molesten; els crits, que espanten; les freqüents entrades i sortides de l'estable, que priven de jaure, tot això retarda l'engreixament ràpid.

D'ésser possible, fora de les hores de menjar, ningú ha d'entrar a l'estable. L'estable ha d'ésser en un lloc de quietud. Els crits, les cançons, els sorolls, lluny de l'estable.

En comprar un vedell recordeu-vos sempre de mirar la seva femta. No compreu mai un vedell que vagi escagarrinat o restret. Els primers dies de tenir-lo observeu-lo bé, i, d'ésser possible, fins al cap de vuit o deu dies no el barregeu amb els altres; no fos cas que portés alguna malaltia.

El vedell, cada dia serà estriolat o raspallat. Per netejar un vedell no s'hi ha d'estar més que tres minuts. Una estriolada val tant com una aumosta de gra.

Si és a l'estiu i el vedell és pelut, esquileu-lo.

Aneu amb compte en donar aliments tarats, escalfats, plens de popes o insectes, rancis o pudents.

Si el vedell no pot beure quan vulgui, caldrà abeurar-lo quatre vegades a l'estiu, tres a l'hivern. L'aigua que no sigui massa freda, però sempre que sigui neta.

Quants més àpats donareu al vedell, millor. Tinguem present que els vedells no són pas golafres com els porcs, i que consumint aliments més voluminosos, necessiten que la ració sigui repartida en més àpats.

Quatre àpats al matí i dos a la tarda són suficients. Des de les set o les vuit del vespre fins l'endemà a les quatre o les cinc del matí, el vedell ha d'estar en un repòs absolut.

En un estable de vedells no hi ha d'haver mai ni el mal gènit del que els cuida, ni el bastó.

Aquell que no estima el bestiar, ni l'entendrà, ni sabrà engreixar-lo.

III. *Alimentació.* En alimentació s'ha de tenir present una cosa: l'augment de pes del vedell no es fa pas pel volum de la ració, sinó per la quantitat que l'animal menja d'aliments concentrats, és a dir, farines, segones, granes, turtós, etc...

Els vedells alimentats amb fencs i farratges, amb arrels i tubèrculs i residus d'horta (fulles de cols, d'escarxofa, etc.), fan poca via.

No és possible en quatre ratlles donar una idea de l'alimentació dels animals. S'han de consultar tractats especials (1). No obstant, posarem un exemple de racionament.

Ració per un vedell de 150 quilos de pes viu, de 5 a 6 mesos d'edat:

Residus d'horta (fulles de cols, d'escarxofa, etc.)...	...	5	quilos
Fenc d'alfals...	...	1	»
Farina de moresc...	...	1	»
Turtó de cacauet...	...	1	»

L'engreixament ràpid d'un vedell, solament es pot fer donant la quantitat d'aliments concentrats (farines, granes, etc.) que pugui consumir. Posar a la disposició de l'animal la quantitat d'aliments grossers (farratges, fencs, etc.) que vulgui menjar.

Procedint així, un càlcul molt aproximat de l'augment de pes que guanyaria un vedell de sis mesos, fóra el següent:

Per cada 2 quilos, un de favons i un altre de moresc, el vedell augmentaria al menys un quilo de pes viu; per cada quilo de turtó, barrejat amb un altre de moresc, el vedell augmentaria un quilo de pes viu,

(1) *Alimentació del bestiar*, per M. Rossell i Vilá.

sempre que aquests aliments concentrats es donessin de més a més dels farratges verds i secs que l'animal pogués consumir.

Està clar que els favons, el moresc i el turtó de cacauet poden ésser substituïts per altres aliments que tinguin els mateixos principis nutritius.

Un engreixament de vedells no ha de durar més de tres mesos. Tot vedell que alimentat en la forma que s'ha dit més amunt, no guanyi en tres mesos més de 140 quilos, o el vedell és molt dolent, o el ramader ha fet l'engreix malament.

Els engreixaments de vedells a l'estable que duren sis mesos, donen poc guany; els engreixaments que duren un any, quasi tots, si no es fan amb pèrdua, no s'hi guanya cap diner.

IV. *Resultats econòmics.* Els comptes s'han de fer de la manera següent:

- 1.^r Cost de compra del vedell.
- 2.^{on} Valor dels aliments.
- 3.^r Cost d'un quilo de pes viu de l'animal.

Respecte el valor dels aliments es podria fer el càlcul que segueix:

Un vedell de sis mesos que consumeixi dos quilos de grans, farines o turtós, no menjarà més farratges o fencs que els que exigirà el seu tub digestiu, o sigui el remugador, païdor i budells.

Amb 5 quilos de farratge verd i 1 de sec o fenc en tindrà prou.

Aquests aliments grossers valdran, per exemple:

5 quilos de farratge verd, a 6 cènts. quilo...	0'30
1 quilo d'alfals sec...	0'24
<hr/>	
Total, pessetes...	0'54

Aquests 54 cèntims diaris, multiplicats per 90 dies, importaran 48'60 pessetes.

Ara, si cada quilo de turtó de cacauet, barrejat amb un de moresc o blat de moro, produeix un quilo de pes viu, ens caldrà saber el què valen aquests aliments concentrats, posem:

1 quilo de favons, val, pessetes...	0'48
1 quilo de moresc, val, pessetes ...	0'33
<hr/>	
	0'81

L'aliment concentrat sempre resulta a més baix preu si s'hi fa entrar certs residus industrials, com el turtó de cacauet que, nutritivament, val més encara que els favons. Així

1 quilo de turtó de cacauet, val, pessetes...	0'32
1 quilo de moresc, val, pessetes...	0'33
<hr/>	
Total pessetes...	0'65

D'una part l'augment d'un quilo de pes viu valdrà 0'65 pessetes dels aliments concentrats, per part dels farratges o aliments grossers serà necessari partir les 48'60 pessetes pels 140 quilos, pes mínim que guanyarà el vedell, i el resultat de la qual divisió serà de 35 cèntims per quilo.

Doncs, si la quantitat de granes, o aliment concentrat que hem dit, fabrica un quilo de pes viu, junt amb els farratges que hem assenyalat, caldrà sumar el cost d'uns i altres aliments.

Cost dels aliments concentrats, pessetes...	0'65
Id. id. grossers, pessetes...	0'35
<hr/>	
Total, pessetes...	1'00

O sigui, cada quilo de pes viu del vedell, costarà una pesseta.

El cost de compra del vedell, comptant pels quilos que pesava, resultarà cada quilo molt més car que els quilos fabricats durant l'engreixament.

Així, els comptes es faran de la següent manera:

Cost de compra del vedell, pessetes...	»
Cost de la producció de 140 quilos de vedell, a pessetes	
el quilo	»
<hr/>	
El vedell, engreixat, costarà, pessetes...	»

Encara que sigui una cosa sabuda de tothom, que quant més jove és un vedell, menys quantitat d'aliments necessita per fabricar un quilo de pes viu, i no obstant i sabent això, hem fet els comptes com si durant el segon i tercer mes costés igual que el primer mes de fabricar un quilo de pes viu, ho hem fet així, primer, per no complicar el problema, i, en segon lloc, perquè el vedell en tres mesos ha de guanyar molt més de 140 quilos.

El guany serà tan més gros quant major quantitat diàriament mengi l'animal d'aliments concentrats.

No hi ha més que saber, doncs, quant en volen donar a ull, o a pes, i comptar, en aquest últim cas, el tant per cent de diferència que va del pes net al pes brut.

El rendiment, o sigui el tant per cent de pes net, varia molt, segons l'escorxador.

Per un vedell ben engreixat, mort en un escorxador que no sigui massa estira-cordetes, s'ha de comptar al menys un rendiment de 56 per cent.

M. ROSSELL I VILA

Un nou pasteuritzador

I

EN els articles anteriors hem exposat sucintament la tècnica de la pasteurització i la del pasteuritzador.

Com varem prometre, donem avui la descripció de l'aparell Depaty i examinarem així ço que ha estat realitzat recentment des del punt de vista pràctic i industrial en el camp de la pasteurització.

Els primers pasteuritzadors d'aquesta casa remunten a l'any 1906 i des d'aquella època eren constituïts per tubs aplanats paral·lels formant, tant per llur secció interior com per la separació entre ells, unes làmines líquides verticals i de igual gruix.

Aquests primers aparells eren de model gros muntats damunt d'un carret amb la caldera corresponent i la bomba de manera que podien desplaçar-se fàcilment i anar a domicili en les grans instal·lacions vinícoles per efectuar els treballs de pasteurització. M. Depaty havia creat a França, a Itàlia, a Argèlia i a Espanya uns dipòsits d'aquests aparells, ço que permetia als propietaris i als negociants de comprovar directament els avantatges considerables que hom pot obtenir amb una bona pasteurització.

La pràctica dels últims anys ha permès a l'inventor de fer alguns perfeccionaments i de introduir algunes simplificacions en els diferents òrgans i en la maniobra del pasteuritzador.

El model creat en 1921—al qual després ha seguit l'anomenat «model 1924» que és reforçat—és el tipus de pasteuritzador destinat al negociant o al productor que pasteuritza ell mateix el seu vi.